

До:

Г-н Томислав Дончев,

Заместник министър-председател и
Министър на иновациите и растежа
ms_register@government.bg

Копие до:

Г-н Иван Иванов,

Министър на регионалното развитие и благоустройството
e-mrrb@mrrb.government.bg

Г-н Борислав Гуцанов

Министър на труда и социалната политика
mlsp@mlsp.government.bg

Г-н Жечо Станков

Министър на енергетиката
e-energy@me.government.bg

Г-н Димитър Гърдев,

Председател на Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове
Народно събрание
[51 kevkef@parliament.bg](mailto:51_kevkef@parliament.bg)

Относно: Становище от 15 граждански организации по "Проект на Социален план за климата на Република България – юни 2025 г.", публикуван на сайта за обществени консултации <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?@lang=bg-BG&Id=9209>

Уважаеми г-н Дончев,

Социалният план за климата представлява важна стъпка в ангажимента на българското правителство към социално справедлив енергиен преход. За първи път в страната се предвижда толкова значителен ресурс – над 5 милиарда лева – да бъде насочен пряко към уязвими домакинства и микропредприятия, засегнати от разширената схема за търговия с емисии (СТЕ2). Правителството поема изключително социално отговорна задача, като разработва сравнително навреме план, чиято цел е да подкрепи онези, които най-трудно могат да понесат прехода към нисковъглеродно бъдеще. Това е безпрецедентна възможност за съчетаване на климатичните цели със социална справедливост.

Като преки участници в проведените консултации и предварителното обсъждане на мерките, бихме искали със задоволство да отбележим следните няколко аспекта:

- Правителството засили социалния елемент в актуализирания Социален план за климата след обществените консултации.
- Бюджетът е пренасочен в подкрепа на мерки с пряко социално въздействие – увеличен е ресурсът за енергийна ефективност на сгради, междуградски транспорт и мобилни здравно-социални услуги за малки населени места, докато финансирането за нискоемисионни мотрисни влакове е намалено.
- Включена е ваучерна схема за енергийно ефективни уреди, насочена към уязвими домакинства, с което се поставя първа стъпка към децентрализация на изпълнението на мерки за енергийна ефективност.
- Изключително позитивно оценяваме възможността за подобряване на енергийната ефективност на домакинствата в еднофамилни къщи чрез програмата “Топъл дом”, която, при правилно управление, има потенциал да достигне до най-уязвимите домакинства.
- Част от корекциите в плана отразяват предложения, изразени от гражданското общество – знак за по-отворен и диалогичен процес на планиране.

Проектът на националния Социален план за климата е добре структуриран и съдържа редица положителни елементи. Въпреки това, според нас той до голяма степен се придържа към вече прилагани от администрацията централизирани подходи, които залагат на временни мерки с ограничен обхват, въздействие и ефективност. В тази връзка бихме искали да споделим основните предизвикателства и съображения, които според нас е важно да бъдат отчетени, за да може Планът да разгърне пълния си потенциал:

- Организацията и изпълнението на мерките и инвестициите е изцяло в ръцете на държавната и общинската администрация. С изключение на мярка К1.В.И4, отсъства механизъм за реално участие или стимулиране на гражданска, индивидуална и неправителствена инициатива от страна на пряко засегнатите лица – целевите групи

на Социалния фонд за климата (СФК), включително енергийно бедни и уязвими домакинства, както и други потенциално засегнати от СТЕ2.

Продължаване на подхода за 100% администриране на процеса от публичните власти е аргументирано с „липсата на опит и капацитет на сдруженията на собствениците“. Опитът и капацитетът, обаче, на общинските администрации също са много различни и свидетелство за това е фактът, че при предходните програми в 120 от 265 общини не е реализиран нито един проект за енергийно обновяване. Последниците от това са:

- Неравномерно териториално разпределение на получателите на безвъзмездна помощ;
- Несправедливост към хората от „неактивни“ общини, лишени от възможността за инициатива.

Липсата на опит и капацитет на потенциалните бенефициенти очевидно не може да се компенсира от публичните власти и не може да замести ефективния подход (според ДЕХС) - структури за предоставяне на услуги на принципа „ONE STOP SHOP“/ Център за комплексно обслужване.

- Предвижда се значителен обем от средствата да бъде изразходван за централизирани дейности със 100% безвъзмездно финансиране, независимо от реалните нужди, социално-икономическия профил на домакинствата и оценка на ефективността на конкретната намеса. Това би довело до субсидиране на домакинства, които не са уязвими, за сметка на по-широк кръг нуждаещи се, които остават извън обхвата на подпомагане. По този начин силно се ограничава „резултатната ориентираност“ на инвестициите, предназначени за трайно извеждане от енергийна бедност на уязвимите домакинства. От тази гледна точка, планът **не отговаря на общата цел на Фонда**, формулирана в чл. 3 от Регламент (ЕС) 2023/955 — **„да допринесе за социално справедлив преход към неутралност по отношение на климата“**
- При наличие на приблизително 900 000 енергийно бедни домакинства, 121 000 допълнително засегнати лица, както и 338 923 крайно нуждаещи се лица (по данни на АСП за последния отоплителен сезон 2024/2025 г.) планът не съдържа механизъм за пропорционално и прозрачно разпределение на ресурса между различните групи бенефициенти.
- Приложената методология за изчисление на въздействието от СТЕ2 „отгоре надолу“ подценява реалните разходи за домакинствата. Не се отчитат състоянието на жилищата, типът отопление или социално-икономическият профил. В резултат се получава силно занижена оценка (48 лв./годишно допълнително натоварване), което води до погрешни изводи относно необходимите компенсаторни мерки.

- Поради неточното таргетиране и липсата на съобразяване с реалните нужди, мерките няма да доведат до ефективно облекчение на енергийните и транспортните разходи за най-засегнатите групи. Така планът рискува да не постигне една от основните си цели – подкрепа на уязвимите групи за участие в декарбонизация на двата сектора и преодоляване на предизвикателствата, свързани с климатичните промени и разширената схема за търговия с емисии.

В тази връзка искаме да изразим наши предложения за подобрене на СПК при финалния вариант за предаване на Европейската комисия:

1. ОБЩ ДИЗАЙН НА СОЦИАЛНИЯ ПЛАН ЗА КЛИМАТА

- 1.1. Разпределение на бюджета в рамките на СПК на база на количествената оценка на въздействието от въвеждането на СТЕ2 върху целевите групи.
- 1.2. Осигуряване на прозрачност чрез публикуване на точна, ясна и изчерпателна информация относно методологията и резултатите от оценката на въздействието на СТЕ2 върху двете основни групи бенефициенти – енергийно бедни и други засегнати домакинства.
- 1.3. Разработване и прилагане на национална методика за идентифициране на енергийно бедни и засегнати домакинства с цел уеднаквяване на подхода на национално ниво и предотвратяване на произволно определяне на критерии от отделни общини.
- 1.4. Временно насочване на мерките приоритетно към получатели на помощи за отопление до въвеждането на интегрирана национална информационна система, прилагаща оценка според действащите официални дефиниции за енергийна бедност и Наредбата за определяне на статут на домакинство в положение на енергийна бедност и на уязвими клиенти за снабдяване с електрическа енергия.
- 1.5. Допълване на административния капацитет с външна експертиза – включването на бизнеса, неправителствени организации, социални партньори или външни експерти в процеса на подбор и контрол би намалило риска от претоварване на общините и повишило прозрачността и качеството на изпълнение.
- 1.6. Осигуряване на децентрализиран достъп до информационната система за идентификация на целевите групи, като се ангажират активно бизнесът, финансовият и неправителственият сектор и други партньорски организации в изпълнението на мерките от СПК. Подобен подход би допринесъл за по-висока ефективност, по-широк обхват и по-голяма устойчивост на планираните интервенции.

2. МЕРКИ В КОМПОНЕНТ К1 – “СЕКТОР СГРАДИ”

Общи препоръки:

- 2.1. Активизиране на инициативата на домакинствата чрез създаване на специализиран постоянно действащ финансов механизъм за обновяване на националния фонд от многофамилни и еднофамилни сгради в съответствие с чл. 30 от ДЕЕ, предоставящ частични грантове, допълващи кредити и техническа помощ на бенефициентите.
- 2.2. Създаване на капацитет в рамките на специализирания финансов механизъм за прилагане и администриране на ваучерна схема за изпълнение на мерки в еднофамилни сгради, следваща принципа на администриране на мярка К1.В.И4 за “Енергийно ефективни уреди за приготвяне на храна”.
- 2.3. Осигуряване на техническа помощ за потенциалните бенефициенти чрез механизма на ONE STOP SHOP обслужване, както е предвидено в ДЕХС, чл.18 за оказване на *„индивидуализирана и цялостна подкрепа за домакинствата, с особен акцент върху засегнатите от енергийна бедност домакинства, като подкрепата следва да обхваща всички етапи от проекта за обновяване“*.
- 2.4. Разширяване на финансовия ресурс за мерки с по-висок размер енергийни спестявания конкретно за енергийно бедните домакинства (*напр. включване на ефективни соларни системи за производство на битова гореща вода, климатици, както и балконски фотоволтаични системи* в мярка К1.В.И4)
- 2.5. Включване на юридически лица като бенефициент, за да осигуряват техническа помощ при зададени стандартни ценови диапазони на услуги, както и подкрепа чрез социални медиатори за енергийно и транспортно бедните домакинства, тъй като без тях работата с тези домакинства би била невъзможна.
- 2.6. Добавяне на допълнителна мярка - *закупуване на интелигентни електромери за енергийно бедните домакинства.*

По инвестиция К1.А.И1 “Обновяване на многофамилни жилищни сгради в подкрепа на енергийно бедни и уязвими домакинства” предлагаме:

- 2.7. Прилагане на диференциран подход, който да гарантира, че само уязвимите и/или енергийно бедни домакинства, определени според национална методика за идентифициране на енергийно бедни и засегнати домакинства

- (т.1.3 по-горе) ще се ползват със 100% безвъзмездно финансиране на жилищата им, а останалите участници – със съответен процент самоучастие, нарастващ във времето с конкретно определени темпове..
- 2.8. Въвеждане на ясни количествени критерии за „висока концентрация“ – например сгради, в които поне 30% от домакинствата попадат под прага на енергийна бедност, установен по конкретен доходен или потребителски критерий.
- 2.9. Допълнителен критерий, който би следвало да бъде включен при класирането на сградите за саниране, е **степената на обитаемост**. Сградите с по-висок дял обитаеми жилища следва да получават по-висок приоритет, тъй като предвидените мерки ще имат по-съществено социално и енергийно въздействие. Наред с това, е препоръчително да се въведе конкретен параметър, определящ прага на допустимост – напр. **при над определен процент необитаеми жилища в една сграда да не се предвижда използване на публични средства за цялостно саниране**, освен при обосновани изключения и като се осигури възможност за подобряване на енергийната ефективност на уязвимите домакинства чрез прилагане на единични мерки. Този подход ще гарантира ефективност и целенасоченост на публичното финансиране.

По инвестиция К1.В.И2 “Енергийни общности в подкрепа на енергийната бедност”:

- 2.10. Преименуване на мярката в “Енергийни общности за намаляване на енергийната бедност” или “Енергийни общности в подкрепа на енергийно бедни домакинства”
- 2.11. Определяне на ясни правила за допустимите бенефициенти в рамките на национална методика за идентифициране на енергийно бедни и засегнати домакинства (т. 1.3 по-горе)
- 2.12. Създаване на механизъм за разпределяне на произведената енергия и/или приходите от продажбата ѝ сред членовете на общността при липсващи механизми за виртуално нетно отчитане; идентифициране на необходимостта от включване на посредници (напр. търговци на енергия) и свързаните с това допълнителни разходи.
- 2.13. Ясно дефиниране на финансовия модел и механизмите на изплащане на инвестициите в рамките на енергийните общности. Въвеждане на рамка или индикативен механизъм, чрез който се проследява кога и при какви условия инвестицията се счита за изплатена. Въпреки че срокът на откупуване зависи от различни фактори като обема на инвестицията и количеството произведена енергия, е необходимо да се предвиди проследимост и момент, след който достъпът до енергията се разпределя равнопоставено между участниците.

- 2.14. Уточняване на режима на получаване на средствата от общността и нейните членове и/или гарантиране на плащанията към изпълнителя, тъй като не може да се очаква от уязвимите потребители да финансират предварително изпълнението на проектите, както и от останалите инвеститори да покрият техния дял преди получаването на БФП.
- 2.15. Прецизиране на кръга на участници – например подпомагане за първоначална инвестиция и на енергийно бедни домакинства като собственици, разрешаване и на общински или социални институции като собственици, или други методи за намаляване на рисковете от монополизация от конкретни физически лица.
- 2.16. Увеличаване на времето за кандидатстване - предвид липсата на опит и регулаторна неяснота, предвиденото време за кандидатстване (едно тримесечие) е недостатъчно за реална подготовка на качествени предложения.
- 2.17. Прецизиране на индикаторите: към момента, не става ясно дали предвиденият бюджет на мярката включва привлеченото финансиране, както и каква част от бюджета ще бъде насочен към техническа помощ и други меки мерки. От представените индикатори (нова инсталирана мощност 676,2 MWp и брой нови инсталации 3220 бр.) може да се заключи, че средната мощност на инсталациите е 210 kWp, което е прекалено амбициозно предвид ограниченията на покривите на сградите. Очаква се изпълнението на мярката да намали броя на домакинствата в енергийна бедност с 10%, като не е ясно как е изчислена тази стойност предвид факта, че самото участие на енергийно бедно домакинство в енергийна общност не гарантира излизането му от тази категория.
- 2.18. Идентифициране на ресурс в рамките на БФП за управление на проектите от външен изпълнител. При очакване за 3220 инсталации и 84 000 включени енергийно бедни домакинства (при презумпция от 30%, това означава общо 280 000 домакинства), не може да се очаква, че при каквато и да било техническа помощ общините ще могат да управляват дългосрочно тези общности и да администрират данните за техните членове. За осигуряване на устойчивост, разходите по администриране и управление следва да са подкрепени от наличния публичен ресурс в рамките на първите най-малко 2 години от функционирането на общността, а след това да се включат в бизнес плана за нейната дейност.

По инвестиция K1.A.Из “Топъл дом”:

- 2.19. Определяне на ясни правила за допустимите бенефициенти в рамките на национална методика за идентифициране на енергийно бедни и засегнати домакинства (т.1.3 по-горе)

- 2.20. Определяне на ясни правила за управлението на финансовия ресурс или администриране чрез ваучерна система, на принципа на K1.B.И4
- 2.21. Осигуряване на (безплатна) за крайните бенефициенти техническа помощ с цел избор на най-подходящите енергоспестяващи мерки, като същевременно се гарантира, че прилагането им няма да компрометира конструктивната устойчивост на сградите по време и след изпълнение на мерките.
- 2.22. Осигуряване на система за последващ мониторинг, контрол на качеството, техническа поддръжка и обучение на домакинствата с цел осигуряване на правилна експлоатация на жилищата и системите за осигуряване на оптимални параметри на микроклимата.
- 2.23. Въвеждане на механизъм за верифициране на факта, че жилището реално се използва и потребява енергия, като това ще ограничи злоупотребите и ще насочи помощта към реално нуждаещи се. Възможен механизъм за проверка на реалното обитаване на дадено жилище, без задължително обвързване с количеството енергийно потребление, може да се основава на подписана декларация от собственика, че жилището е основното му място на пребиваване, включително с регистрацията по настоящ адрес. Преценка за необитаемост или статут на второ жилище би следвало да се прави само в краен случай, когато липсват каквито и да било индикации за реално ползване – например при пълна липса на потребление на комунални услуги в продължение на 12 месеца и когато адресът не е деклариран като основно жилище от нито едно лице. Такъв подход би позволил по-точно идентифициране на реално обитаваните жилища, без да се изключват уязвими домакинства с ниско, но жизнено необходимо потребление.

По инвестиция K1.B.И4 Подпомагане на уязвими домакинства чрез предоставяне на енергийно ефективни уреди за приготвяне на храна

- 2.24. Разширяване на мярката чрез включване и на други видове енергийно ефективни уреди с по-голям размер на спестяванията - напр. включване на ефективни соларни системи за производство на битова гореща вода, климатици, както и балконски фотоволтаични системи.
- 2.25. Прецизиране на определението „уязвими потребители“. Без ясно определени критерии за подбор на бенефициенти, съществува риск от включване на лица извън таргет групата или обратното – изключване на реално нуждаещите се домакинства.

3. МЕРКИ В КОМПОНЕНТ К2 – “СЕКТОР ТРАНСПОРТ”

Обща оценка и препоръки:

Инвестициите в областта на транспорта предвиждат осигуряване на електрически превозни средства (ЕПС) и доставка на 23 електрически моториси с нулеви емисии за регионални ЖП линии където такъв липсва или е недостатъчен (над 1 млрд. евро), ЕПС за уязвими микропредприятия (75 млн. евро) и две инвестиции в мобилни здравни кабинети (50 млн. евро) и солидарна мобилност за възрастни и трудноподвижни хора (77 млн. евро). **Описаните инвестиции са адекватни, отговарят на целите на Регламент (ЕС) 2023/955 за Социалния фонд за климата и имат потенциал за значително подобрене на уязвимите от транспортна бедност граждани.**

Въпреки това предложеният проект има **няколко съществени недостатъка**, които не позволяват документът да бъде качествен инструмент за провеждането на политики и за целенасочено преодоляване на проблемите свързани с транспортната бедност в средно- и дългосрочен план в съответствие на целите на Регламента, заложи в чл. 3(1) и чл. 4(1):

- **Определянето на уязвимите ползватели и лишените от транспорт на този етап е твърде общо за целите на Плана, което не позволява да бъдат заложи цели, индикатори и измеримост на ефекта от тях за „намаляване броя на уязвими ползватели на транспорт, намаляване броя на домакинствата в транспортна бедност и намаляване на емисиите на парникови газове от сектора на автомобилния транспорт“ както е заложи изискване към Приложение IV на Регламента.**

Следва описаните в текста проучвания и анализи да бъдат завършени и публикувани в крайния вариант на СПК, но преди влизането на документа в сила, за да могат да бъдат поставени реални и измерими индикатори за ефекта от избраните инвестиции и за изпълнение на изискванията заложи в чл.6(1)д) и е), съответно в Оценката и Решението на ЕК по чл. 16 и 17 на Регламента.

- **Акцентът е върху големи пера и инвестиции и липсват редица „меки мерки“ и добри практики, изпитани в други държави и налични в Ръководствата за добри практики към Социалния фонд за климата, публикувани от ЕК. Липсва също възможността за граждански кооперативи или доброволчески инициативи да бъдат бенефициенти.**

Планът трябва да съдържа подробно описание на меките мерки, ясно записана отговорна институция, която има задължението да ги реализира, както и подробен времеви график и бюджет за изпълнението.

В допълнение следва да присъства анализ на необходими промени в законодателството, отговорните институции, както и оценка на риска от забавяния за предвиждане и предотвратяване на проблемите, с които се сблъска Националният план за възстановяване и устойчивост (НПВУ).

- **Силно проблематично остава планираното директно подпомагане** чрез изплащане на годишна помощ от 383 лв. (мярка К3.ВП.М1.Ц2) на семейство за закупуване на въглеродни горива – бензин и дизел – което не отговаря на изискванията на Регламента.

Наистина Регламента в чл. 8(2) съдържа възможност за временно подпомагане на доходите на уязвими потребители на транспорт, но при изричното условие *„Държавите членки могат да предоставят временно пряко подпомагане на доходите, ако техните планове съдържат мерки или инвестиции, насочени към тези уязвими домакинства и уязвими ползватели на транспорт в съответствие с член 8, параграф 1 от настоящия регламент.“*

Съответно, на директно финансово подпомагане подлежат само тези уязвими потребители върху които вече са приложени горепосочените мерки, но по някаква причина (например закупуването на ЕПС за обществен транспорт се е забавило) не са налични резултатите от инвестициите. При идентифицирането на такива уязвими потребители чрез споменатите по-горе недовършени проучвания за целите на СПК, следва те да бъдат приоритетно обслужени от планираните инвестиции вместо да бъдат залагани многогодишни средства за закупуване на изкопаеми горива в противоречие с климатичната насоченост на СФК.

Нашата позиция е, че много по-адекватно за целите на СФК е да бъде заложено подпомагане на тези единични уязвими потребители да бъде под формата на субсидиране на техните разходи за застраховки или винетки (което е близо до посочената стойност от 380 лв.) вместо директното закупуване на изкопаеми горива стимулирайки замърсяващи емисии.

Конкретни предложения и коментари по планираните инвестиции:

При всички инвестиции предлагаме **да се въведат бонус точки за оборудване на зарядните станции със собствени ВЕИ източници**. Такъв подход би допринесъл за постигане на 100% нулеви емисии, повишена енергийна автономност на станциите при евентуални проблеми в електроразпределителната мрежа, избягване на допълнително натоварване в пикови часове и засилване на климатичния ефект от инвестицията.

По инвестиции К2.Ж.И1 и К2.Е.И5 предлагаме да бъдат **включени като бенефициенти и граждански кооперативи и доброволчески инициативи**, които доказано от практиката и

добрите примери в Ръководствата за добри практики по СФК, са адекватен, гъвкав и надежден партньор.

По инвестиции K2.Ж.И1, K2.Е.И2, K2.Е.И4 и K2.Е.И5 **да бъде предвидена възможност, при изрично доказана необходимост, да могат да бъдат закупвани автомобили на биогорива**, тъй като в определени случаи при високопланински условия, особено през зимния период, ЕПС може да се окажат неефективни.

По инвестиция K2.Е.И3 препоръчваме **да се извърши допълнителен анализ на довеждащия транспорт до железопътните гари и при установена потребност за гражданите, да се предвиди неговото осигуряване в необходимия обхват и с подходяща честота на обслужване.**

По инвестиция K2.Е.И2 предлагаме да бъде **включена подмярка „Закупуване на велосипеди за доставки, вкл. и товарни“** като налична добра практика сред дребен и среден бизнес, особено ефективна в градска среда.

4. В ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проектът на Социалния план за климата е положителна крачка към по-справедлив енергиен преход в България, но остава неоползотворен потенциал за по-ефективно, прозрачно и справедливо насочване на средствата към най-уязвимите. Затова призоваваме правителството да надгради добрия старт с конкретни стъпки за подобряване на методологията, целевото разпределение на ресурсите и включването на бизнес, финансови, неправителствени и граждански организации в изпълнението на мерките. Необходими са по-прецизни механизми за идентифициране и приоритизиране на реално нуждаещите се, както и гаранции за проследимост на ефекта от предвидените инвестиции. Настояваме също така за по-силен акцент върху децентрализацията, участие на обществото и устойчиви решения, които не противоречат на дългосрочните климатични цели. Правителството има историческата възможност не просто да усвои европейски средства, а да създаде работещ модел на социална и климатична справедливост – нека не я пропуска.

Дата: 18.07.2025 г.

Име на подкрепящата организация	Контакти	Лого
Екологично сдружение „За Земята“	Светослав Стойков svetoslav@zazemiata.org Даниел Попов dpopov@bankwatch.org Десислава Стоянова desislava@zazemiata.org	
Българска национална асоциация “Активни потребители”	Богомил Николов bogomil@bnap.org	
WWF България	Райна Попова rpopova@wwf.bg Теодора Пенева tpeneva@wwf.bg	
Център за енергийна ефективност ЕнЕфект	д-р Драгомир Цанев dtzanev@eneffect.bg	
Българо-австрийска консултантска компания (БАКК)	Цвета Наньова tzveta.naniova@bacc-jsc.org	
Фондация „Подслон за човечеството“/Хабитат България	Минчо Бенов benov@hfh.bg Ася Добруджалиева dobrudjalieva@hfh.bg	

СНЦ „Орион – Грижа за Лидери и Авторитети“ (Орион грид)	д-р Милена Статева milena.stateva@orion-grid.org	
„Грийнпийс“ – България	Меглена Антонова meglena.antonova@greenpeace.org Балин Балинов balin.balinov@greenpeace.org	
Софийска енергийна агенция СОФЕНА	Здравко Георгиев zgeorgiev@sofena.com dpaunova@sofena.com	
Институт Кръгова Икономика	Асен Ненов asen.nenov@iki.bg	
Ноу-хау център за алтернативни грижи за деца, Нов Български Университет	Д-р Галина Маркова - Дерелиева galina.markova.khc@gmail.com Д-р Радостина Антонова radostina@knowhowcentre.org	
Институт за икономическа политика	Ясен Георгиев y.georgiev@epi-bg.org	

Екипът на София	Любо Георгиев ljubo@ekipnasofia.bg	ЕКИПЪТ НА СОФИЯ
Институт за зелена политика	Петко Ковачев kovachpetko@gmail.com	 ИНСТИТУТ ЗА ЗЕЛЕНА ПОЛИТИКА GREEN POLICY INSTITUTE
Черноморски изследователски енергиен център	Ангел Николаев angel@bserc.eu	 black sea energy research centre